

प्रथम प्रश्न-पत्र

3-19

3.2.	काव्य गुण (Poetic Qualities)	44
3.3.	काव्य दोष (Poetic Vice)	47
3.4.	महाकाव्य (Epic Poetry)	56
3-4-1.	रामायण (Rāmāyana)	59
3-4-2.	महाभारत (Mahābhārata)	67
3.5.	गीतिकाव्य (Lyric Poetry)	76
3.6.	गद्यकाव्य (Prose Composition)	78
3-6-1.	कथा	79
3-6-2.	आख्यायिका	80
3-6-3	संस्कृत-गद्य का समृद्धिशाली स्वरूप	80
3-7.	खण्डकाव्य	82
3-8.	मुक्तककाव्य	83
3-9.	चम्पूकाव्य	84
3.10.	नाटक (रूपक) साहित्य (Dramatic Literature)	85
3.11.	रस-सिद्धान्त (Sentiment Theory)	101
3.12.	ध्वनि-सिद्धान्त (The Principle of Poetic Intention)	113
3.13.	रीति या शैली-सिद्धान्त (Stylistic Theory)	117
3.14.	अलंकारशास्त्र (Rhetoric)	120
3.15.	छन्दशास्त्र (Prosody)	135
3.16.	सुभाषित (सूक्ति) (Wise-saying)	148

4. प्राचीन भारतीय संस्कृति
(Ancient Indian Culture) 181–212

4.1.	वर्णव्यवस्था (Varna System)	181
4.2.	आश्रम व्यवस्था (Ashrama System)	185
4.3.	संस्कार (Sacrament)	190
4.4.	पुरुषार्थ (Purushartha)	197
4.5.	कला (Arts)	203
4.6.	ललित कला (Fine Arts)	208

5. भारतीय दर्शन		6.30. वाक्यं रसात्मकं काव्यम्	275
(Indian Philosophy)	213–252	6.31. रीतिरात्मा काव्यस्य	275
5.1. चार्वाक दर्शन (Chārvāka Philosophy)	213	6.32. शान्तोऽपि नवमो रसः	276
5.2. जैन दर्शन (Jaina Philosophy)	215	6.33. ओंकारस्य स्वरूपं महत्त्वञ्च	277
5.3. बौद्ध दर्शन (Bauddha Philosophy)	218	6.34. ईश्वरस्य स्वरूपमुपयोगिता च	278
5.4. सांख्य दर्शन (Sāṅkhya Philosophy)	220	6.35. ब्रह्म सत्यं जगन्मिथ्या	279
5.5. योग दर्शन (Yoga Philosophy)	225	6.36. छात्रजीवनम्	280
5.6. न्याय-वैशेषिक दर्शन		6.37. अनुशासनम्	280
(Nyāya-Vaisheshika Philosophy)	231	6.38. ग्राम्य जीवनम्	281
5.7. मीमांसा दर्शन (Philosophy of Meemānsā)	242	6.39. उद्योग : सर्वसाधनम्	282
5.8. वेदान्त दर्शन (Philosophy of Vedānta)	246	6.40. राष्ट्रियप्रतीकानि	283
6. संस्कृत-निबन्ध (Sanskrit-Essay)	253–314	6.41. गणतन्त्र-दिवसः	284
6.1. सत्यमेव जयते	255	6.42. प्रजातन्त्रम्	285
6.2. धर्मो विश्वस्य जगत्: प्रतिष्ठा	255	6.43. देशभक्तिः	286
6.3. विद्या	256	6.44. जीवनं निहितं वने	286
6.4. बुद्धिर्यस्य बलं तस्य	257	6.45. पर्यावरणशुद्धिः	287
6.5. विद्वान् सर्वत्र पूज्यते	257	6.46. जनसंख्यावृद्धिः	288
6.6. गुरोर्गरिमा	258	6.47. विश्वशान्तिः	289
6.7. सत्संगतिः	259	6.48. अन्तरिक्षविज्ञानम्	290
6.8. जन्मभूमिः	259	6.49. विज्ञानप्रगतिः	291
6.9. संस्कृतभाषायाः महत्त्वम्	260	6.50. परोपकारः	292
6.10. संस्कृतभाषायाः राष्ट्रभाषात्वमभ्युन्नतेरुपायश्च	261	6.51. नैतिक-मूल्यानि	293
6.11. राष्ट्रभाषा हिन्दी	261	6.52. आदिशंकराचार्यः	293
6.12. वेदोऽखिलो धर्ममूलम् (वेदानां महत्त्वम्)	262	6.53. महात्मा बुद्धः	294
6.13. भारतीया संस्कृतिः	263	6.54. महामना पण्डित मदनमोहन मालवीयः	295
6.14. रामायणम्	264	6.55. राष्ट्रपिता महात्मा गाँधी	296
6.15. महाभारतम्	264	6.56. लोकमान्यः तिलकः	297
6.16. पुराणानां वेदमूलत्वं तेषां महत्त्वं च	265	6.57. आजादः चन्द्रशेखरः	298
6.17. पुराणमित्येव न साधु सर्वम्	266	6.58. तीर्थराज-प्रयागः	299
6.18. नारी-शिक्षा	266	6.59. होलिकोत्सवः	300
6.19. महाकविकालिदासः	267	6.60. रक्षाबन्धनम्	301
6.20. उपमा कालिदासस्य	268	6.61. विजयादशमी	302
6.21. महाकविभारविः	268	6.62. दीपावली	302
6.22. भारवेरर्थगौरवम्	269	6.63. वसन्तर्तुः	304
6.23. महाकविर्भवभूतिः	270	6.64. भाग्यं फलति सर्वत्र	304
6.24. एको रसः करुण एव	270	6.65. धैर्यं हि महतां धनम्	305
6.25. महाकविर्माघः	271	6.66. चातुर्वर्ण्यम् (वर्ण व्यवस्था)	306
6.26. माघे सन्ति त्रयो गुणाः	272	6.67. नारीसम्मानम्	307
6.27. महाकविर्बाणः	273	6.68. गुणालंकार विभेद विचारः	308
6.28. बाणोच्छिष्टं जगत्सर्वम्	273	6.69. सत्कार्यवादः	308
6.29. नैषधं विद्वदौषधम्	274		

6-70. योगः कर्मसु कौशलम्	309	6-74. धर्मराजनीत्योः समन्वयः	313
6-71. सन्तोषः परमं सुखम्	310	6-75. शब्दमयं जगत्सर्वम्	313
6-72. चार्वाकदर्शनम्	311	7. अनदेखा पाठांश	
6-73. परमानन्द प्रतीतिः	312	(Unseen Passage)	315-323

द्वितीय प्रश्न-पत्र

खण्ड (क)		खण्ड (ख)	
कुछ प्रमुख ग्रन्थों का सामान्य अध्ययन 324-477		कुछ प्रमुख ग्रन्थों का मौलिक अध्ययन 478-617	
वर्ग (GROUP) : 1		वर्ग (GROUP) : 1	
1.1. कठोपनिषद् (Kathopanishad)	324	1.1. कठोपनिषद् (Kathopanishad) 1/3/10-15	478
1.2. श्रीमद्भगवद्गीता (Shrimadbhagawadgeeta)	327	1.2. श्रीमद्भगवद्गीता (Shrimadbhagawadgeeta) 2/13-25	483
1.3. बुद्धचरितम् (Buddhacharitam)	331	1.3. बुद्धचरितम् (Buddhacharitam) 3/1-10	493
1.4. वाल्मीकि-रामायण/सुन्दरकाण्ड (Sundarakāṇḍa of Vālmēeki-Rāmāyana)	333	1.4. वाल्मीकि-रामायण/सुन्दरकाण्ड (Sundarakāṇḍa of Vālmēeki-Rāmāyana) 15/15-30	495
1.5. कौटिल्य-अर्थशास्त्र (Arthashāstra of Kautilya)	335	1.5. ईशावास्योपनिषद् (Ishāvāsyopanishad) 1, 2, 4, 6, 7, 15 and 18	499
1.6. ईशावास्योपनिषद् (Ishāvāsyopanishad)	344	वर्ग (GROUP) : 2	
2.1. रघुवंशम् (Raghuvansham)	347	2.1. रघुवंशम् (Raghuvansham) 1/1-10	505
2.2. कुमारसम्भवम् (Kumārasambhavam)	352	2.2. कुमारसम्भवम् (Kumārasambhavam) 1/1-10	509
2.3. किरातार्जुनीयम् (Kirātārjuneeyam)	361	2.3. किरातार्जुनीयम् (Kirātārjuneeyam) प्रथमसर्ग	514
2.4. शिशुपालवधम् (Shishupalavadham)	366	वर्ग (GROUP) : 3	
2.5. नैषधीयचरितम् (Naishadheeyacharitam)	370	3.1. मेघदूतम् (Meghadūtam) 1/1-10	549
2.6. कादम्बरी (बाणभट्ट) (Kādambaree of Bana Bhatta)	377	3.2. नीतिशतकम् (Neetishatakam) 1-10	554
2.7. दशकुमारचरितम् (Dashakumāracharitam)	387	3.3. कौटिल्य अर्थशास्त्रम् (Kautilya Arthashastram)	559
2.8. प्रबोधचन्द्रोदयम् (Prabodhachandrodayam)	391		
वर्ग (GROUP) : 3			
3.1. स्वप्नवासवदत्तम् (Svapnavasavadattam)	393		
3.2. अभिज्ञानशाकुन्तलम् (Abhijñānashakuntalam)	399		
3.3. मृच्छकटिकम् (Mrichhakatikam)	412		
3.4. उत्तररामचरितम् (Uttararāmacharitam)	424		
3.5. मुद्राराक्षसम् (Mudrārākshasam)	432		

3-4.	कादम्बरी/शुकनासोपदेशः (Kādambaree Shukanasopadesh)	564	4.2.	अभिज्ञानशाकुन्तलम् (Abhijnanashakuntalam) चतुर्थ अंक	587
	वर्ग (GROUP) : 4		4.3.	उत्तररामचरितम् (Uttararāmacharitam) 1/31-47	609
4-1.	स्वप्नवासवदत्तम् (Svapnavāsavadattam) षष्ठ अंक	572			

परिशिष्ट

1.	शब्द रूप तथा धातु रूप	618-649	2.2.	लोकोक्ति (Proverbs)	653
1.1.	शब्द रूप	618	2.3.	शब्द-पर्याय (Synonyms)	656
1.2.	धातु रूप	627	3.	ब्रह्मसूत्र/शांकरभाष्य में प्रयुक्त प्रमुख श्रुतिवाक्य	667-707
2.	लौकिक न्याय, लोकोक्ति एवं शब्द पर्याय	650-666	4.	संस्कृत-वाङ्मय से सम्बद्ध कुछ महत्त्वपूर्ण तथ्य	708-727
2.1.	लौकिक न्याय (Terrestrial Maxims)	650			